

Lõrpi

Eesti Emakeeleõpetajate Seltsi ajaleht

LOHUSALUS AVASTATI AMEERIKAT

Nr. 9 Oktoober 1995

Sellise pealkirja all jagan „Lõrpi“ lugejaga oma muljeid 1.–10. augustini Harjumaal Lohusalus toimunud seminarilt, mis kandis uhket nimetust „Ajakirjandus fakultatiivina keskkoolis ja kooliajalehe väljaandmine“. Seminari korraldas Eesti Instituut Avatud Eesti Fondi, USA saatkonna ja Hollandi saatkonna abiga. Vähemal määral oli teisigi toetajaid.

Seminarile oli teadmisi koguma tulnud 11 õpetajat (nende hulgas 4 emakeeleõpetajat) ja 23 õpilast üle kogu Eesti, kes olid kooliajalehe tegemisel esimesi samme iseseisvalt astunud või lehe asutamise plaane pidasid. Seminari töökeel oli inglise keel. Õpetasid Arnetta Garcin koos oma nelja õpilasega ja James Shuman USA-st California osariigist.

Kümne päeva jooksul võeti läbi Ameerika koolis õpetatava ajakirjanduskursuse kahe aasta programm koos praktilise tööga. Tegime kohapeal valmis ajalehe „Ajalehitseja“, mis ilmus 11. augusti „Õpetajate Lehe“ keskmiste lehekülgedena. Sealt saab ka piisavalt teavet selle kohta, mida tehti, kus käidi ja kellega kohtuti.

See kursus andis väga palju tuge ja julgust tegelda sellise keerulise asjaga nagu kooli ajaleht. Lisaks oli hea võimalus jälgida Ameerika õpetajate meetodikat, mis meie omast erineb. Väga palju kasutatakse jaotusmaterjali. Lausa hämmastaval hulgal oli kaasa toodud õppevahenditest tehtud separeate, mida lahkelt igale kooliajale tasuta jagati.

Loengut peeti enamasti kahekesi. See tähendab, et üks õpetajatest rääkis teoreetiliselt ja teine kirjutas olulisemad märksõnad tahvile ning täjendas juttu omapoolsete eluliste näidetega. Õpilased jagasid laiali jaotusmaterjale ning olid igal hetkel valmis vastama õpetajate küsimustele oma kogemuste kohta ühes või teises valdkonnas ning jutustama mingitest ajalehe tegemisega seotud juhtumistest. Nad oli loengu pidamisel aktiivselt osalised, mitte kunagi ei jäänud vastust võlgu ega väljendanud oma tüdimust. Mõnikord oli ka vastupidi – õpilased kõnelesid ja õpetaja

jagas pabereid laiali. Ja kõik sujus imetlusväärselt, ei segatud üksteist vaheläräkimisega ega tekkinud omavahelisi lahkelsid. Tihti jagati kuulajad ka gruppidesse ning siis olid ka 17–18-aastased noored, igaüks eraldi täiesti tõsiselt võetav õpetaja, kui nad rääkisid näiteks pealkirjade panemise nipidest või mis küsimusi sobib esitada intervjuueeritavale. Arvutiprogrammi „Aldus Pagemaker 5.0“ kasutamist õpetasid eranditult noored, sest juba eakamad õpetajad ei tundnud end selles valdkonnas kuigi kindlalt. Iseenesest mõistatavalt lasksid nad seletada noormeestel, kes asja paremini tunnavad.

Eesti keele õpetajate jaoks oli ainekik paljuskki väga tuttav, sest õpetati ju kirjutamist. Seminaril oli aga ka teiste ainet õpetajaid ja õpilasi, kes oma koolis ajalehega seotud on. Nemat kuulsid kindlasti palju uut enda jaoks.

Et töökeeleks oli inglise keel, siis tekkis paratamatult probleeme terminite eesti keelde tõlkimisega. Praktilise ajalehetegemise käigus võis kuulda eestikeelses jutus sõnu, nagu *news, opinion, headline, catline, feature* jne. Kuidas seda *feature*’t täpselt eesti keelde tõlkida, jäigi lõpuni selgeks tegemata, kuigi kõik said aru, millega tegemist on. Paratamatult tuli üht-teist siiski ka tõlkida ja seda tegi peamiselt Rapla Vesiroosigümnaasiumi inglise keele õpetaja Tiina Nurm.

Meie õpilaste jaoks osutus kõige pingutavamaks ise kirjutada. Iga õpilane pidi kirjutama valmis vähemalt kolm lugu. Õpetajate osaks jäi neid parandada ning anda näpunäiteid, kuidas saaks veel paremini. Loo valmimise käigus kujunes see täiesti meeldivaks koostööks. Kui esialgu tekitas uudis, et vaja

keset ilusat suveaega kirjutama hakata, meie lastes mõningat vastuseisu, eriti nendes pois-tes, kes olid tulnud ainult oma arvutioskusi täiendama, siis muutus see suhtumine üsna kiiresti, kui nad kiita said ja ise nägid, et lugu mitmekordsel ümberkirjutamisel tõesti paremaks muutub. See on töö, millest meie koolis tegelikult kõige rohkem vajaka jääb, sest pole aega nii pikaks koostööks, kell heliseb ja järgmine tund tuleb peale.

Võrdluseks võiks tuua, et Arnetta Garcin õpetab ajakirjandust valikainena viis tundi nädalas, kusjuures need tunnid on ühel päeval järjest. Selle ajaga jõuab loo valmis kirjutada ja veel seitse korda ringi teha. See seitse korda ei ole muuseas liialdus. Ja alles siis võib lugu trükki minna, kui klassikaaslastest toimetaja selle piisavalt hea leiab olevat.

Ka seda tuleb arvestada, et suure vaevaga valminud lugu ei leia toimetajalt heakskiitu ja lehte pannakse kellegi teise oma. Et sind avaldataks, tuleb olla parim. Nii õpitakse konkurentsimaailmas läbi lööma.

Küllalt suur tähelepanu pühendati õpilaste omavaheliste suhetele ajalehe toimetamisel, ka ajakirjanikeetika ja seadustele, mida ajakirjanik ning eriti toimetaja tundma peab. Kohe esimesel päeval tõstsid meie õpilased üles probleemi, kas kooli direktoril on õigus õpilaste tehtavas lehes ära keelata mõni lugu, mis talle ei meeldi. Pikkade arutelude käigus sai selgeks, et ei tohi, aga lehetegija peab ise olema väga tark ja ettenägelik, arvestama eelkõige seda, et lehes avaldatu ei oleks kellelegi solvav ega ebameeldivusi tekitav. Ka kooli direktor on inimene, pealegi oma kooli hea nime eest vastutav.

Siit ongi loogiline edasi minna ajakirjanduse kui õppeaine suure kasvatusliku väärtuse juurde. Üks asi on tundides rääkida, mis on hea ja mis on halb, hoopis midagi muud aga see, kui noored praktilise lehetegemise käigus kõikvõimalike eluliste probleemidega kokku puutuvad. Eetilistele lisanduvad ka (järg 2. lk.)

Loomisel on emakeele didaktika kabinet

Tallinna Pedagoogikaülikoolis on loomisel emakeele didaktika kabinet. Taotlus on luua selline paik, kuhu koondada kõik emakeele õppekirjanduse uustrükised, metoodilised materjalid jms. ning võiksid nõu tulla küsima ja abi otsima niihästi metoodikahuvilised või oma praktikatunde ette valmistavad üliõpilased kui ka lihtsalt juttu ajama ja siia koondatud materjali kaema kõik emakeeleõpetajad. Praegu on kabineti varustus üsna tagasihoidlik: peale paari vana kirjutuslaua ja kapi on siin hulk emakeele õpetamise küsimusi käsitlevaid kursuse- ja diplomtöid, mõned tudengite tunnikonspektid ja riulitais aegunud õppekirjandust. Kuid oleme juba pöördunud kirjastuste „Koolibri“ ja „Avita“ poole,

et nad annetaksid kabinetile ühe eksemplari kõigist hiljaegu välja antud ja tulevikus välja antavast emakeele õppevahenditest. Palume siinkohal ka kõiki emakeeleõpetajaid, et kabinetile kingitaks üks eksemplar omakoostatud harjutustest, ülesannetest, mängudest, kontrolltööde tekstidest jms., mis võiksid kolleegidele huvi pakkuda, mõtteid äratada ja eeskujuks olla. Edaspidi saame seesugust materjali – mõistagi autorite nõusolekul – valikuliselt vahelhaaval paljundada.

Praegugi peaks Emakeeleõpetajate Seltsi liikmetel olema asja TPU keeltemaja III korrusele tuppa nr. 336, mille uksele ilutseb siit EMAKEELE DIDAKTIKA KABINET. Nimelt paikneb siin muu kõrval ka meie

seltsi arvuti, väike „Macintosh Plus“, mille soomlastest sõbrad meile kaks aastat tagasi jõulupuule tulles kingitusena kaasa tõid.

Kui praegu õpetajail veel arvuti käsitsemise oskusi napib, oleks siin päris mõnus oma teadmisi täiendada; mõne aja pärast vaevalt koolis ilma arvutita hakkama saab. Piret Hiisjärvi, kellel on kogemusi küllaga, on lubanud lahkesti kord nädalas konsultatsiooni anda. Novembris ja detsembris ootame õpetajaid sinna arvutit proovima kolmapäeviti kella 15–17 vahel.

Järgmise õppepoolaasta aja teatame jõulupeol.

Viivi Maanso

LOHUSALUS AVASTATI AMEERIKAT

(Algus 1. lk.)

puht praktilised küsimused, näiteks kuidas saada lehetegemiseks raha.

Ameerika ajakirjandusõpetajad on võtnud eesmärgiks viia ajalehe kaudu lapsi tegeliku eluga kontakti. Kooli ajaleht ei kajasta sugugi ainult seda, mis toimub kooli seinte vahel, vaid õpilased kirjutavad ka oma kodulinnas ja kogu ühiskonna probleemidest. Noori saadetakse intervjuerima inimesi väljaspool kooli. Ja kui näiteks võrrelda Ameerika parimaid õpilasaialehti meil ilmuva täiskasvanute tehtava „Meie Meelega“, hakkab viimase lapsikuste pärast lihtsalt piinlik.

Teiselt poolt on kooli ajaleht oluline lastevanemate jaoks, kes sealt endale vajalikku infot saavad. Ning loomulikult on just lapsevanemad need, kes lehe trükkimiseks kõige rohkem raha annavad. Selle tõttu jälgivad nad hoolega lehe sisu ning on väga preten-

sioonikad. Ajalehe müügist saadav tulu ei lähe mitte õpilaste taskusse, vaid ringlusesse, et uus leht ilmeks paksem ja parem. Lehte teinud õpilased saavad oma vaeva eest hinde. Ajakirjandustunnis saadud oskusi kasutavad õpilased aga igasugustele muudele väljaannetele kaastööd tehes, ja teenivad nad sellega päris hästi.

Kõik kokku aitabki kasvatada inimest, kes on avatud ühiskonna probleemidele ja näeb teisi enda kõrval. Parimaks näiteks, mida taoline õpetus võib anda, olidki vahest neli noort inimest – Paul Lee, Victoria Gong, Jay Lee ja Boris Berstein, kes on alati valmis suhtlema, oma arvamust avaldama, kõnelema ja kirjutama.

Seminar jättis kõikidele osalejatele parima mulje. Lahku minnes olid kõik oma hinges valmis ajakirjandust õpetama või õppima ja lehte tegema. Sai ka põhimõtteliselt kokku

lepitud edaspidiste kontaktide suhtes, info peaks hakkama levima arvutiposti kaudu, koordinaatoriks lubas jääda Kuressaare Gümnaasiumi arvutiõpetuse õpetaja **Anu Tanila**. Teretulnud on kõigi ajakirjanduse õpetamisega kokku puutunud õpetajate kogemused.

Mis puutub loo pealkirja, siis kummutas seminar arvamuse, et ameeriklased käivad meil siin õpetamas seda, mida me isegi teame, tulevad ja suruvad ennast kalli raha eest peale. Ajakirjandusseminari õpetajad ei tulnud siia omal algatusel. Eesti Instituudis töötanud Ameerika rahukorpustlane **William Radecki** kutsus Eestisse oma keskkooliaegse ajakirjandusõpetaja Arnetta Garcini, kes mõõdunud õppeaastal tunnistas USA parimaks ajakirjandusõpetajaks. Ja tal oli, mida meile õpetada.

Anne Oruaas

Kaks päeva suvisel Mulgimaal

18. juuli hommikul asus Tallinnast „Estonia“ teatri eest teele rõõmsameelne seltskond. Eesmärgiks polnud üldsegi mitte Soome ega Saksamaa, vaid hoopis südasuvine Mulgimaa. Vaevalt leidis kedagi, kelle jaoks see täiesti tundmatu kant oleks olnud, aga reisiühviilisi jätkus. Kuid ei saa ka öelda, et bussis vabu kohti poleks leidunud. Kus täpselt käidi, kellega kohtuti, mida nähti, sellest kirjutas Aili Kiin 11. augusti „Õpetajate Lehes“, tehes seda reisi organisatorile omase tagasihoidlikkusega.

Omalt poolt tahaksin lisada, et ekskursioon oli eelkõige tõeliselt vaimu värskendav. Suures laia maailma tuiskamise tuhinas on nii mõnedki kodused rajad rohtumas. Kõige enam oli seda tunda Mihkel Veske sünnipaigas, kus võsa sõna otseselt mõttes võimust võtab. Ei olnud kerge leida teed ka Mart Saare sünnikohta Hiipassaarale.

Pragusel ajal ei tehta suurt midagi enam lihtsalt niisama. Seda meeldibvõim on lävida inimesega, kes kogu oma energia siiski meie kultuuriväärtuste kogumisele ja säilitamisele pühendavad, et nad üldse on olemas ja et neid on nii palju.

Kohtumine kunstnik **Anu Rauaga** jäi oodatust lühemaks, sest olime ise oma ajakava lõhki ajanud. Ometi sai ka selle napi külastuse käigus mingi ülevaate kunstniku tööst meie esivanemate päranda uurimisel ja säilitamisel ning selle otsestest mõjust tema loomingule.

Meelsasti oleks meiega pikemaltki tööst ja elust rääkinud tõlkija, kirjanik Mart Rauda lesk **Valda Raud**. Selle kõrges eas, aga siiski nii vaimuerksa daamiga kohtumine oli kindlasti üks ekskursiooni tipp hetki. Inimesed nagu Valda Raud on kahtlemata meie rahva suur varandus. Ta on üks nendest, kelle kaudu me maailmakirjandusest aimu saame ja kes läheb meie ees, kuigi oma toas ja õues kõndimiseks vajavad jalad juba tuge. Tõlkimist ootab veel terve hulk häid raamatuid, jätkuks ainult tervist.

Valda Rauda oleks tahtnud kauem kuulata, aga paraku pidime endale aru andma, et Olustvere oodati meid juba mitu tundi õhtusööki soojas hoides. Ja isegi vaimuvisi oli valmis tehtud. Head inimesed ei ole maailmast veel kuhugi kadunud. Tänu täheks ulatas Jaan Oispuu neile ühe väikese valge roosiõie.

Olustvere ülasa lossi ja pargiga tutvumiseks jäi ainult öine aeg. Küll aga oli meil võimalus bussist aknast imetleda heledalilil üleni õitsvat moonipõldu, aimamata, et ei mõõdu paari nädalatki, kui selle ümber üks suve kätarrikkamaid skandaale puhkeb. Põld oli väga ilus, eriti loojuva päikese kirkas.

Teisel päeval juhtis meie teed Viljandi Maagümnaasiumi õpetaja **Tiiu Luik**. Siinallikult kuul-

sime põnevaid muistendeid emotsionaalses esituses. Tiiu Luik jutustab nii, et jää või uskuma ja mine ise ka rahapada otsima. Ja muidugi ravisime kõik oma vihikute parandamiseks nii vajalikku silmanägemist Siinallika imetlegeva veege. Teel Siinallikatele nägi soomlanna Maina Kivioja esimest korda elus, kuidas sarapiuu küljes päiklikid kasvavad. Soomes seda meie jaoks nii harilikku pöösast ju pole.

Päris mitmes pargis ja kirikuaiais jõudsimme käia, peatusime mälestuskivide ja hausasammaste jalameil. Igast neist oli Tiiu Luigel midagi jutustada ja kuulajatel midagi meelde jätta. Meeldejäätavaks osutusid siiski kohtumised inimestega. Üheks selliseks oli Tarvastu kiriku iiliõpilasest abiõpetaja, kes juhulikul kohal viibis ja meile oma tööst meelsasti rääkis. Kena noor mees, kelle tagasihoidlik käitumine lugupidamist äratas.

Lausa vapustavaks elamuseks oli aga käik Maie koolimajja, kus asub August Kitzbergi tubamuuseum. Seda loomulikult muuseumi perenaise **Asta Jaaksoo** pärast. On olemas niisugune ütlemine – kuula või sõnata, mis tema puhul küll absoluutselt kehtib. Hakkame juba harjuma, et kõik on halvasti, et kõik ümberriigi nurisevad ja hädaladavad ja lõome ise ka sekka, kui vähegi võimalik. Ja siis niisugune selgest elurõõmusest ja tööhustist pakatav inimele! Igatühele ei ole loodus kaasa andnud nii võrratut huumorimeelt ja ladusat juttu, sinna pole midagi parata. Aga seda, kuidas halvad asjad naljakaks pöörata, tasub küll Asta Jaaksoo käest õppima minna. Muuseum töötab ju ainult ühiskondlikel alustel. See tähendab, et tal pole isegi õigust pileteid müüa. Kõikide endiste kultuuriministrite üle visatakse seal majas nalja. Praegune on Viljandi mees. Eks näis... Üks katoliku usu vaimulik oli käinud hiljuti ja kinkeinud paavsti poolt Pariisis õnnistatud palvehelmed. Saime meigi nende imevõimu tunda.

Ning muidugi lood Kitzbergist ja naistest. Pean ausalt tunnistama: kuulsin esimest korda, et Kniks-Mariiheni prototüüp oli tantsijanna Ella Ilbaku noorem õde ja et „Liivahundi“ Tiina jaoks on ainet andnud keegi Karksis tegelikult elanud omapärane lapsehoidja. Kahjuks jõudsim Kitzbergi radadele pärast korralikku vihmavälavintu. Mets oli väga märg ning jäi käimata Maimu koopa juures ja mine tea kus veel. Ja mida kõike oleks seal kuulda saanud. Igatahes on see koht, kuhu hing tagasi igatseb.

Puudnt sellele külastäigule tuli aga siis, kui Asta Jaaksoo astus bussi, kus parasjagu koguti raha, et lahkele perenaisele mingitki toetust osutada. Kohe kostis rõõmus hääli: „Pole mulle mingit raha vaja! Kui tahate midagi minni heaks teha, eks viige mind siis Karksi.“ Karksi me ta loomulikult sõidutasime. Kui Aili Kiin andis ühe meie tagasihoidliku annetuse, soovitas seda kasutada kas iseenda või muuseumi tarbeks, mõtles proua Jaaksoo natuke ja lubas siis selle eest rotimürki osta. Need elukad pidavat viimasel ajal raamatuid järama. Nii läheb meie raha asja ette.

Ja olidki kaks päeva möödas. Viljandisse jäi osa seltskonda maha, sealhulgas suure vaeva nägijad Aili Kiin, Olustvere õpetaja Elle Roosaare ja Tiiu

Luik. Nad olid kõik oma tööd südamega teinud ja suur tänu neile selle eest. Tiiu Luik kiitis omalt poolt meie väga toredat bussijuhti. Tallimnas tegid omalt poolt organiseerimistööd **Kadri Liivaleht** ja **Piret Hiisjärve**, kes lõpuks viimasena bussijuhiga arveid klaarima jäi, kui teised juba kodu poole sammusid.

See oli tõeliselt tore sõit, mis järjekordselt kinnitas, et uus on ikka hästi unustatud vana. Tõenäoliselt mõtles igaüks meist nende kahe päeva jooksul nii mõnegi korra, et sellise kohta tuleb oma õpilastega koos kindlasti tagasi tulla.

Anne Oruaas

Teekond Pariisi

Nuustakul on käidud, nüüd siis Pariisi.

4. augusti hommikul kell 6 kogunesime „Pärnu“ hotelli juurde. Esimene mulje: kõik on õigel ajal kohal; naised, ainult naised... ei, mõni mees on ikka ka (kõik emakeeleõpetajatest seltslaste või nende sõprade abikaasad, nagu hiljem selgus); bussijuhid näevad välja nagu pangameetnikud: heledad särgid, lipsud, viikis püksid, põetud ja kammitud; buss pisut alla lootusi – külmikut pole.

Nüüd siis teele. Eesti ja Läti kadusid lennates. Leedu maanteed on ikka Baltikumi parimad; peale Kaunast läks tee siiski kehvemaks – küllap selleks, et luua juba aegsasti meeleolu Lazdjani tarvis. Meil läks imehästi. Ainult kolm tundi seismist näiliselt täiesti põhjusega – räägiti, et poolakad lihtsalt ei lase läbi, miks, sellest mina aru ei saanud – ja olimegi Poola poole peal Ogorodniki piirijaamas. Passi saime uhe templi ka. Püüdsime mitu mägata Leetu piirigijate horde: milleks mõelda tulevikule, ainult läna on see, mis midagi maksab; homsele mõtleme homme.

Esimene mulje Poolast oli: kitsas teenire lookleb metsa vahel. Pole siin küll kusagile pääsu, kui Robin Hoodid võsa vahelt välja kargavad. Aga ei kannanud. Oõmajale jääme Bialystokis. Hotelli nimi oli „Betonstal“. Kõigi mugavustega 2 ja 3 inimese toad – nagu Maaja võtmeid jagades kuulutas. Olid küll!

Mõtlesin, kui lai mõiste on „mugavused“ või õigemini – kui kitsastes raamides me neist oleme harjunud mõtlema. Voodi oli mõnus, voodipesu puhas, külmkapp toas, pesta sai normaalselt ja magada oli uskunatult hea. Aga kujutlegu armas seltsikaaslane ka 3–4 korruselisel betoonkarpi, mille ees istub-tungleb-vahib saabujaid endise NSV Liidu lõunaosariikide elanike välimusega meesterahvaid, neid on hulganisti ka akendest välja vaatamas ja koridorides ringi kõndimas. Toad oli näinud tõelist elu: kapiüksed rippusid õhtulikult pea kohal, aga selle eest käisid toauksed korralikult lukku. Hommikul oli hotelli fuajee tungil täis suuri triibulisi kotte – kes kordki elus Kadaka turul on (Järg 4. lk.)

Huvitavad, teguderohked aastad

OLEN ÜKS NEIST, kes seltsi korralisel aastakoosolekul juhatuse koosseisu enam ei kandideeri. Arvan, et on tõesti piisavalt pikk aeg pühendada kuus aastat oma elust ühistegevusele (nagu ka meie seltsi põhikirja sätestab).

Küsitakse, missuguste mõtetega vaatan tagasi seltsi tegevusaastatele. Olen osa võtnud kõigist ühisüritustest, välja arvatud üks jõulupidu, tihti aga olnud nende kooskäimiste organisator. Neist on südamesse jäänud hulk meeldivaid muljeid ja mälestusi, samal ajal kui muremõtted ja ebakõlad hakkavad juba ununema.

Kõige rohkem on teinud rõõmu ja pakkunud rahuldust suhtlemine toredate inimestega, nii seltsiliikmetega kui meie külalistega, eriti aga juhatuses töötanud kaaslastega. Siin nad on: energiat, huumorimeelt ja teadmisi kiirgav Ira; südamluk, alati abivalmis, parandamatu optimist **Salme**; emotsionaalne, väga töökas ja tubli, kuigi suur pabistaja **Kadri**; erudeeritud, soliidne, alati nooruslik **Mari**; uuendustehaline, naiselikult leeb **Maaja**; võimekas, töökas ja usaldusväärne **Aili**; õige Saaremaa mees, muhe ja mõnus **Jaani**; suur väitleja, kriitilise meelega **Kalju** (kahjuks juba meie hulgast lahkunud); vaikselpoolne, kuid sisukas **Maire**; alati rõõmsameelsed kaasalööjad **Saima**, **Regina**, **Elsa** ja paljud teised.

Olen tänuulik saatusele, et ta mind nende inimestega kokku viis, ja loodan, et meie kontaktid jätkuvad ka väljaspool juhatuse tegevust.

Hoide Sikk

*

MIDA ON ENDAGA TOONUD kuus aastat seltsi juhatuses?

Ennekõike rahulolu, et sündis toredate ja entusiastlike inimeste tore selts; kindla teadmise, et selliste inimeste hoolde antuna elab meie emakeel edasi; rohkem rõõmu huvitavate ettevõtmiste ja meeldivate suhete üle.

Mõistagi ka tööd. Minu ülesandeks on olnud hoida ja arendada välissuhteid. Meie üritustest on nende aastate vältel osa võtnud 36 soome sõpra ühtekokku 71 korral, vähemalt pooltel neist kordadest olen organiseerimisel ja vastuvõtmisel olnud otseselt tegev.

* Kes soomlastest on olnud kõige sagedasemad külalised?

Nii-öelda edetabelit juhtis tükk aega Tuula Uusi-Hallila, kuid tänavusuvisel ekskursioonil jõudis talle järele Maija-Leena Kivioja (ehk Maina, nagu meie seltsi liikmed teda tunnavad). Mõlemad on meie ettevõtmistes osalenud kuus korda. Viis korda on osavõtjate seas olnud Marja Mustakallio.

* Missugused on olnud raskused?

Suuremad raskused on jäänud seljataha. Seltsi esimestel eluaastatel oli väliskülalistega palju tegemist. Küllakutsele tuli kindlasti kirjutada kutsutu täpne sünniaeg ja -koht ning passianõud, passid tuli Tallinna jõudmisel kohe asjaomastes asutustes registreerida. 1990. aasta sügispäevade eel pidin koguni kolm korda ringi tegema üksikasjaliku väliskülaliste vastuvõtu kava: mis kell, kus ja kellega koos süüakse, kes kus magab ja kes selle eest vastutab jms. Hõlpus polnud leida sobivat öömaja; vahepeal oli tükk tegu, et saada vastuvõtuks sõidukit – polnud ju bensiini! Ning Aili, Bernhard ja mõni teinegi teab, et ka EES-lasi vastuvõetud saata polnud alati kerge. Õnneks on alati olnud häid abilisid, nii et päris jänni pole me jäänud.

* Kes on olnud need abilisid?

Kõiki neid ei jõua loetleda. Kui kõrvale jätta juhatuse liikmed – olemas ju paljusid asju teinud ikka üheskoos –, siis tahaks tänusõnu öelda esijoones Soome poolele, algusaastail Mervile ja hiljem Tuulale ja ka Annele. Palju

abi küllakutsete vormistamisel ja lähetamisel ning külaliste majutamisel andis omal ajal Eha. Ilma Henn Kaldmata ja tema autota oleksime üsna paljudel kordadel päris hädas olnud. Jne., jne.

* Missugused olid suurimad õnnestumised?

Metoodikapäevadest on ehk mulle isiklikult kõige enam meelde sööbinud ja mõtteid äratanud väljenduskultuuriga tegelemine Pärnus ja tutvumine eesti keele õpetamisega Narvas. Unustamatu oli jõulupidu Toilas ja kõik, mis sellega kaasnes nii maa all kui ka peal. Enda organiseeritust pean õnnestunumaks osavõttu setu leelopäevast Värskas ja kohtumist nelja kirjanikuga Kassaril.

* Ja ebaõnnestumised või puudused?

Heldeke, kes siis omaenda vajakajäämist räägib, ehk pole teised neist aru saanudki! Tegemata jätmisi muidugi on. Välissidemed on olnud ühekskülgse. Pole ma suutnud veenda väliseestlastest õpetajaid kaasa lööma meie seltsis ega juhatust kavva võtma suurte ühiskondlike muudatuste tõttu ära jäänud ühisüritusi teiste Baltimaade emakeeleõpetajatega. Suurim ebaõnn nende kuue aasta sees on olnud aga see, et tervis vedas alt ja olin sunnitud tükk aega kõigest eemal olemas. Kuid ka kõige masendavamal päeval valmistasid seltsikaaslaste südamlukud tervitused rõõmu ning toetasid elujõudu.

* Millised on soovid edaspidiseks?

Mitte üksnes valitavale juhatusele, vaid kogu seltsile jaksu jätkamiseks, häid mõtteid uuteks algusteks ja tubliid teotsemistahet.

Viivi Maanos

*

ON TOHUTULT HEA MEEL, et Emakeeleõpetajate Selts elab, tegutseb ja annab endast märku nii Nuustakul kui Pariisis. Kuus aastat on küllaldaselt pikk aeg, et tõdeda: meil on oma aja- ja elulugu.

Ka mulle, Ida-Virumaa õpetajate esindajale juhatuses on osaks saanud nii andmis- kui saamisrõõmu, viimast kindlasti rohkem. Võimalus end täiendada ja koolitada meeldivas seltskonnas, olla kursis erialaste probleemidega vabariiklikul tasemel ja Eesti erinevaid paiguts on provintsis töötavale õpetajale tohutu laeng, mis teeb tugevamaks eelkõige meid ennast, kuid ka õpilasi. Olen saanud sõna sekka öelda, mõtteid avaldada, teisi kuulata ja ennast kuuldavaks teha. Et ka aastate pärast saaks meenutada möödunut, olen püüdnud kroonikuna senist seltsi tegevust jäädvustada sõnas ja pildis.

Rõõmu teeb seegi, et Ida-Virumaa õpetajad on olnud agarad osalejad seltsi üritustel, võõrustajatenagi tõestanud, et Kirde-Eesti

paesel pinnal on küllaldaselt imetlemisväärsed.

Ei unune ka katastroofijärgsed kuldse sügispäevad põhjanaabrite juures Helsingis ja Turus. Sõbralik vastuvõtt ning äärmiselt tõine ja asjalik Soome Emakeeleõpetajate Liidu juhatuse koosolek andis mõtteid paljudeks.

Kuue aasta jooksul on juhatuses olnud palju kolleege, kelle tarmukust, ettevõtlikkust ja optimismi olen imetlenud. Tallinna-sõidud on pakkunud tõeliselt rõõmsat vaheldust igapäevasele tööle. Tagasi olen läinud ikka targa- ja rõõmsamana. On meeldiv, et juhatuse nooreneb. Nii peabki olema!

Ees ootavad uued ettevõtmised, kevad- ja sügispäevad, reisid kodupinnal ja kaugemal. Mahukas organiseerimistöö nõuabki nooruslikku pealehakkamist ja tublist energiat. Kõike seda ja hulganisti kordaminekuid soovingi uuele juhatusele seitsmendaks aastaringiks.

Maire Eiert,
juhatuse veteran

*

MUL ON OLNUD AU seista seltsi hälli juures, kuuludes algatusgruppi ja aidates kaasa põhikirja valmimisele. Kuidas see kõik algas, on kroonikasse talletatud. Igatahes meenutan, millise kohusetunde ja eneseväärikusega juhtis viis aastat meie seltsi ning juhatuse tööd Hoide Sikk.

On väga tähtis panna uuele seltsile toekas alus nii juriidilises kui ka traditsioonide loomise mõttes. Arvan, et Hoide oli alusepanija, kes ei jätnud meidki kõrvalseisjaks, mistõttu noorel kolleegil Piret Hiisjärvel pole raske traditsiooni hoida ega neid uute ideedega rikastada.

Kui mõelda oma osale juhatuses, siis alustasin tagasihoidliku info edastajana ajakirjanduses kui kauge maanurga esindaja. Teist korda juhatusse valituna olin seltsi aseesimees. Et esimees oli kogemustega juht, oli minu roll kerge. Oma mõtteid ja abi pakkusin ürituste korraldamisel. Vastutasin Viljandis toimunud sügispäevade kordamineku eest, mind toetasid kaaslinlastest kolleegid, eeskätt Reet Sinimaa.

(Järg 4. lk.)

Teekond Pariisi

(Algus 2. lk.)

käinud, see suudab neid ette kujutada küll. Selgus, et Bialystok on üks kohti, kus neid kotte täidetakse, linn on täis hulgiladusid. Lisaks valmib siin suur hulk „made in“-tooteid, mida sama linna turult osta võib.

Esimene reisirühm õnnelikult seljataga, alustasime varahommikul reisi teist päeva – Poola-päeva. Olin alguses veidi üllatunud, et me ei püüa ühe jutiga Poolast läbi kihutada, sest Poola on üks õudne koht, nagu igaüks hästi teab. Teekond läbi Poola oligi üsna hall ja õnnetu. Huvitavad olid vaid väga erinimelised kodukabelid kõikjal tee ääres ja uued arhitektuuriselt huvitavad kirikud. Muu oli kõik räimmas ja kulinud. Aga Wrocław ehk Breslau oli avastus. Näitid tagasi mõeldes on mul poolakast kahju – sellest kenast noorest poolakast, kes kõnnib hilisõhtul ringi Wrocławis vanalinna või istub ühes arvukatest raekojas platsi baaridest või müüb pisikeses kunstipoes maale-ehetid. Tema pole süüdi, et Poolal on selline maine, nagu tal on, sest tema ei röövi tee ääres turistide ega variste kergeusklike Varssavi raudteejaamades.

Järgmisel hommikul ületasime õnnelikult Euroopa Ühenduse piiri ja jõudsime pärastlõunaks Frankfurti. Oli pühapäev ja linn näis üsna väljasurenud, välja arvatud hiigelsuur palagan, mis laius nii meie raekojas platsi meenutaval linna-väljakul kui kilomeetri pikkuselt Maini kaldal. Seal võisid lõputult süüa, ölut ja veini juua, karussellidega sõita jne. samas kärrarikas vaimus. Olime just imestamisega ametis, et sakslased on oma keskaegse vaatamisväärsuse igaveseks ajaks rüvetanud maotu söömise, joomise ja pillerkaaritamise, kui kuulsime, et kõik on ajutine ja peagi saab plats oma keskaegse näo tagasi. Hea seegi.

Pariis võttis meid vastu vihmaga. Olime üsna imestunud, sest olime valmistunud 30-kraadiseks kuumuseks. Hotellis kohtusime esimest korda oma Pariisi-giidi monsieur Eugen Pavloviga, kes on Pariisis sündinud, seal 18 aastat elanud ja koolihariduse saanud, nüüd aga elab Pärnus ja töötab „Toivo Tuuri“ heaks. Monsieur Pavlov on inime- ne, kelle sarnaseid enam ei tohiks olla, vähemalt ei usu ma, et neid enam juurde sünnib. Juba aivanüksi temaga kohtumiseks tasus Pariisis ära käia, sest temas olid koos teadmised ja vaimustus ning soov meie kõigiga mõlemat jagada + sarnikus, oskus inimestega lävida, artistlikkus ja väheke ehk edevustki. Me trampsime lõunavaheajata alates hommikust kuni kella kuueni õhtul ja ta jaksas kogu aeg olla huvitatav.

Kohe esimesel päeval teatas ta meile, et Pariisis ja Prantsusmaal on kõik suurepärane, välja arvatud hommikusöök: see koosneb saiaist-võist-moosist + kohvi või šokolaad. Me aga ärge kõhelgu ega häbenegu hotelli restorani tulemast oma võileiva- ga, näiteks tema lubas oma „Räime tomatit“ kaasa võtta ja nii ta tegi. Kedagi teist ma siiski oma

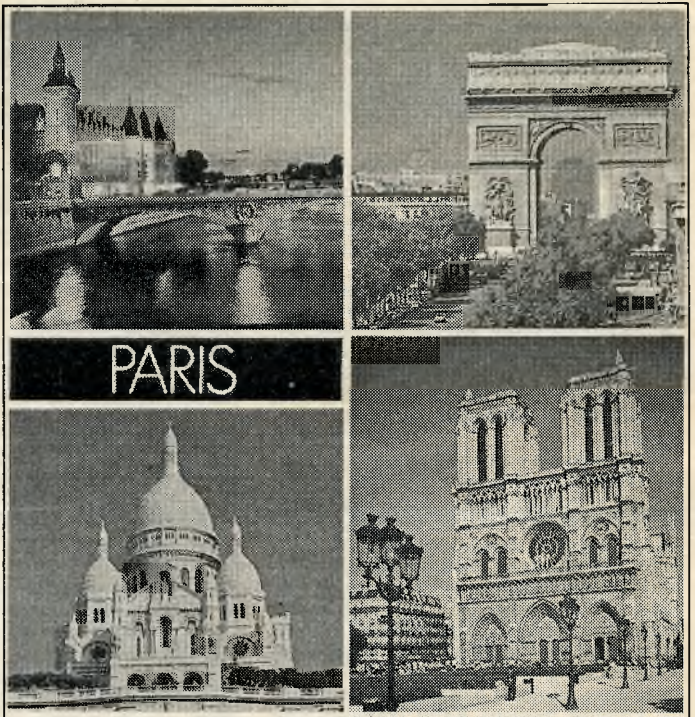
● Neid Pariisi vaatamisväärsusi teavad kõik.

konserviga tulemas ei näinud. Küllap ei osanud me olla nii vabad kui tema või polnud meil konserve. Minul näiteks polnud.

Aga Pariis ise, küsite nüüd. Ühelt poolt tuttav – juba filmidest, albumitest, – teiselt poolt käsita- matuks ta jäigi. Ma ei tea, kas nägingi pariislasi, sest igal pool tunglesid turistid. Louvre'is tundsin, et turisminduses on miski lõpmatuult tälgstav. Hordid (märkimisväärne osa neist jaapani keelt kõnelev) veerevad Milo Venuse juurest Samothra- ke Nike kaudu Mona Lisani. Ja siis enam-vähem kõik. Fotoaparaadid valguvad, pisike prillidega jaapanlane asetub nii lähedale maailmakunsti šedööv- rile kui võimalik ja laseb end pildistada: ma olen siin olnud – ütleb ta pilk. Nüüd võib minna – järgmist objekti vallutama.

Käisime Eiffeli tornis, jalutasime Champs-Éli- sées mööda Triumfikaareni, vaatatsime Pompidou' keskust ja lugesime sekundeid, mis on jäänud sa- jandivahetuse, ostsime parfüüme Fragonard'i muuseumis, imetlesime Versailles'd ja Notre-Da- me'i, õhtustasime Ladina kvartalis, kõndisime rin- gi Montmartre'i künnal, püüdisime vargsi prosti- tuute Saint-Denis'i kandis ja tundsin end hästi raudteejaamast ümber ehitatud Orsay' muuseu- mis. Kõik see oli ja oli muudki veel. Aga mina – ma olen kui Faust, kes igatseb täiuslikku hetke. See võib olla midagi lihtsamast lihtsat ja seda ei saa ette ennustada. See on tunne, et just praegu on elu täiuslik. Ka neid hetki oli Pariisis.

Teise Pariisi-päeva pärastlõunane jalutuskäik viis meid Pampidou' keskuse juurest läbi paheliste

lõbumajade tänavate ekskursioonile „Prantsuse köök“ (või söök). Nagu ütlesin, oli pärastlõunane aeg ja koht oli üsna tühi, sest lõunat me ei pidanud. Kõndisime mööda kitsast tänavat, kahel pool juus- tuletid, kalaletid, veinipoekesed, brasserie'd, juur- viljad ja puuviljad. Lõhnad uimastasid. Jõudsime Saint-Eustache'i kiriku ette ja siis lõppes ekskur- sioonipäev. Olime omapead. Tormasin oma kaas- lastega tulnud teed tagasi veinide ja juustude juurde. Ostsime suure pudeli punast veini (kee- ratava korgiga muidugi) ja kantsaka juustu, läh- sime tagasi Saint-Eustache'i kiriku juurde, heit- sime külli ja ühinesime kõigi teiste rõõmsameel- sete külitajate-magajate-armastajate-esinejatega. Jõime veini, söime juustu, vaatatsime taevast, kuul- lasime heledahäälset lauljat ja oligi kõik. Selliseid hetki ma kogun. Neist ma elan.

Järgmisel päeval läksime Père Lachaise'ile. Oli kuum hommik. Kalnuist oli vaikne, turistid kõn- disid igaüks oma paleuse poole. Meie teadagi Viir- ralt hauale. Mina kipustin mujale – minu paleus oli sel korral Jim Morrison. Leidsime haua hõlpsas- ti – läksime lihtsalt samas suunas arvukate noorte inimestega. Mina ei ole hipi olnud, aga miski kuna- gises lillilapseideoloogias on mulle sümpaatne; võimalik, et nende juigus mitte kaasa teha meie tavapäraseid ühiskondlikke mänge. Ma tahtsin kulgeda sama teed, mida läbib kaamera Oliver Stone'i filmi „The Doors“ lõpus Albinoni „Adagio“ saatel: Frédéric Chopin, Gioacchino Rossini, Oscar Wilde, Jean-Baptiste Molière, Marcel Proust, Honoré de Balzac, Sarah Bernhardt... Jim Morrison. Aga kuulsat hauasammast ei olnud enam. Morris- soni perekond oli asendanud fännide poolt täiskir- jutatud samba lihtsa kiviga, mida valvab viis alati politseinik. Ja ka see teekond oli vaid montaaž, sest need hauad ei ole lähestikku, nagu filmi põhjal võis oletada. Hauda valvav mustanahaline poli- seinik jälgis tulijaid-minejaid pahasel ilmel ja sõ- nas inglise keeles: nägite ära, pildistasite ja minge nüüd minema, s.o. – ei mingit oma nime jäädvus- tamist hauakivile ega miitinguid.

Nii palju siis hetkedest. Arusaamatult kiiresti jõudis käte viimane õhtu ja tagasisõit. Ja imede ime! Me pääsesime Ogorodnikist Lazdijaisse pea- aegu kohe.

Õnnelik reis igati. Tore oli: reisiseltskond oli fantastiline, ei mingeid kadumisi ega skandaale, bussijuhid olid igati fasmelid, giid – maailma pa- rim. Äitäh Maajale korraldamast! „Toivo Tuuriga“ läheksin kasvo! maailma otsa.

Kersti Kaldma

HUVITAVAD JA TEGUDE- ROHKED AASTAD

(3. lk. järg)

Sel suvel olin Mulgimaa suvereiisi eest- vedajaid. Ülen siira tänu Olustvere õpetajale, seltsi liikmele Elle Roosaarele abi ja toe eest.

Juhatuses kolmandasse koosseisu valituna sain raskeima ülesande, meie ajalehe „Lõrp“ väljaandmise. Kuidas selle tööga toime olen tulnud, jääb iga lugeja otsustada. Pinget ja vaeva olnuks palju vähem, kui kõik seltsi liik- med, kelle poole olen artikli kirjutamise pal- vega pöördunud, artikli või muu mõtte- avalduse ka lähetaksid. Kuid eestlane on ju tagasihoidlik, enesekriitiline ja mugav... Mõis- tagi toimub lehe toimetamine ja kirjutamine absoluutselt ühiskondlikus korras. Seepärast tuhat tänu teile, head kirjutajad, vahvate idee- de, mõtiskluste, reisilugude jms. teabe eest „Lõrbis“!

Olen rõõmistanud viljandlastest kollee- gide aktiivse ja heatahtliku osavõtu üle meie seltsi tegevusest. Oli ju vahva teiste seast üks- teist leida – Reet, Irene, Maia, Erika, Virve, Sirje, Ene, Elle ja Helle jt.

Mida olen seltsist ise leidnud? Uusi usal- dusväärsed sõpru, imeteldavalt erudeeritud kolleege, toekaid töömõtteid ja kuhjaga koge- musi ka ürituste organiseerimiseks. Olen ri- kastunud ainealaste ja meetodiliste teadmiste poolest, nautinud üheskoos võrratuid jõulu- ja reisiemeleolusid ning tajunud sõnuleleta- matut õlatunnet ühtehoidmise ja edasikest- mise nimel.

Uuele juhatusel edu ja energiat soovides
Aili Kiin
Viljandist

Eesti Emakeele Seltsi ajaleht. Toimetaja Aili Kiin
(tel. 5 77 50, tööl 5 36 78). EE2900 Viljandi, Toome
10–23. AS Trükieksper Viljandi. Tell. 989.